

Nr 288.

Av herr **Andersson** i Grimbo m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 186, med förslag till lag om ändrad lydelse av § 2, § 6 mom. 3 och § 9 i lagen den 10 oktober 1913 (nr 239) angående köttbesiktning och slakthus.

Kungl. Maj:t har i propositionen nr 186 med förslag till lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer av lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus bl. a. föreslagit en ändring i 6 § 3 mom. av berörda lag, innebärande att köttbesiktning, som verkställts i samhälle utan organtvång, skall fränkännas giltighet i samhällen med sådant tvång och sålunda ej medföra rätt att därstädes saluhålla eller till människoföda använda vid dylik besiktning godkänt kött. Kungl. Maj:t har i detta sitt förslag biträtt en av föreningen Svenska städers offentliga slakthus gjord framställning.

Den utsträckning av organtvånget som ett bifall till Kungl. Maj:ts hemställan i denna punkt otvivelaktigt praktiskt sett skulle medföra, synes oss mindre välbetänkt och ej heller motiverad av rådande förhållanden. Varken organtvångets betydelse ur sanitär synpunkt eller de ekonomiska konsekvenser, som detsammias tillämpning för med sig, synes oss tala för lämpligheten av en utsträckning av organtvånget. Vad den första synpunkten beträffar, förefaller det som organtvångets hygieniska värde betydligt överskattats, vilket även göres gällande i den auktoritativa framställning om detsammias upphävande, som i april 1922 gjordes till slakthus- och saluhallsstyrelsen i Stockholm från föreståndarna vid stadens två köttbesiktningsbyråer och besiktningsveterinärerna vid dessa, alltså från fyra på området såväl praktiskt som teoretiskt synnerligen förfarna veterinärer. Då denna framställning synes på ett klarläggande och uttömmande sätt behandla den föreliggande frågan, ha vi fogat samma framställning såsom en bilaga till motionen. De däri framförda synpunkterna bestyrkas även indirekt av Kungl. Maj:ts proposition, i vilken inga bevis anförts för mindervärdigheten av köttbesiktning utan organtvång. Det förefaller som om därest mindervärdighet verkligen kunde påvisas, så även skulle ha skett i Kungl. Maj:ts proposition.

Om sålunda den sanitära synpunkten ej kan anföras som stöd för en framställning om organtvångets utsträckande, måste dess utsträckande med

desto större skäl kunna avstyrkas med hänsyn till de ekonomiska och praktiska konsekvenserna. Det torde ej kunna förnekas, att de organ, som tillfölje organtvånget vid hemsakt måste medfölja köttet till besiktningebyråerna, härigenom i allmänhet förfaras och bli till ingen nytta. I lantushållet ha dessa organ stort värde som livsmedel, medan desamma i allmänhet ej kunna komma till användning, sedan de genomgått undersökning vid städernas besiktningebyråer. Men organtvånget förorsakar därjämte vida större förluster genom deförsämningar av kött, som uppstå särskilt under den varma årstiden. De ömtåligare och mera lättförsämda organen få ej fränkiljas utan måste vid transport och förvaring medfölja det friska köttet, som lätt infekteras och helt eller delvis förstöres.

Särskilt betungande och fördyrande skulle den nya bestämmelsen bliva, dels för de lantbrukare, som bo i avlägsna landsdelar och nu i stor utsträckning uppföda prima gödkalvar, får och svin, dels för de större konsumtionscentra, som icke kunna få sitt köttbehov fyllt från den omgivande landsbygden.

Det är givet, att de ovan berörda nackdelarna av organtvånget borde tillmätas mindre betydelse, om detta verkligen kunde påvisas ha en stor sanitär uppgift att fylla. Då emellertid så ej längre synes vara fallet, anse vi oss ej kunna tillstyrka en sådan utsträckning av organtvångets tillämpning, som innebäres i Kungl. Maj:ts förslag på förevarande punkt. Denna vår åsikt anse vi även styrkas av behovet att ej under nuvarande tider genom framtvängande av onödigt komplicerade förfaringssätt beträffande framställningen och saluförandet av våra livsmedel fördyra dessa.

Då dessutom riksdagen år 1913 avvisat det i propositionen framförda kravet, då riksdagen på lagutskottets förslag avslag hrr Östbergs och Palmstiernas motioner om ändring av § 6 mom. 3 i föreliggande lag, få vi vördsam samt hemställa,

att riksdagen måtte vidmakthålla sitt tidigare beslut och avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 186 i vad densamma avser en ändring i 6 § 3 mom. av lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakttvång.

Stockholm den 10 april 1923.

Herman Andersson.

Cornelius Olsson.

Ivar Pettersson.

Th. Gardell.

I motionens syfte instämma:

Helge Bäcklund.

J. W. Billqvist.

Bilaga.

Avskrift.

Till Slakthus- och saluhallstyrelsen, Stockholm.

Undertecknade få vördsamt anhålla, att styrelsen ville taga i övervägande lämpligheten av att förordningen om s. k. organtvång vid köttbesiktningen i Stockholm upphörde att gälla.

Att organtvånget vilar på teoretiskt riktiga principer, äro vi de första att erkänna. Flera omständigheter, som tyckas vara ofrånkomliga vid den praktiska tillämpningen av detsamma här i Stockholm (lösa organ, organ saknas, lymfkörtlar bortskurna, frusna organ m. m.), minska redan dess värde, och stämpeln "kontroll med organ, Stockholm" lämnar ej alltid den garanti, som den är avsedd att giva. Enligt vår åsikt är dessutom organtvånget förenat med så stora hygieniska, ekonomiska och praktiska nackdelar, att dessa mer än väl uppväga ett eventuellt större hygieniskt värde av besiktning med organtvång jämfört med besiktning utan organ.

Det är särskilt vid tuberkulos, nötkreatursdynt och blodförgiftning (septikämi) som organtvångets fördelar framträda, och vilja vi i korthet beröra besiktningens arbetet och besiktningens resultatet med avseende på dessa sjukdomar.

Tuberkuloskontrollen går f. n. ut på att höggradigt avmagrade kött med tuberkulos samt tuberkulösa organ och lymfkörtlar kasseras, att tuberkulösa förändringar å serösa hinnor, i ben och leder m. m. bortrensas, samt att kött som visar tecken på tuberkulös septikämi steriliseras. Vid besiktning utan organ skall veterinären enligt medicinalstyrelsens kungörelse med köttbedömningsföreskrifter av den 21 november 1913 mera ingående undersöka själva köttet med dess lymfkörtlar. Bedömningsföreskrifterna äro då så avfattade, att endast ett ytterligt fåtal kött kan tänkas utan vidare gå till konsumtion, medan de, om organen varit med, givit ett annat besiktningens resultat och först bort steriliseras.

Ympningsförsök som utförts från kött visande tecken på tuberkulös septikämi hava dock i övervägande antal fall givit negativt resultat. När man därtill vet, att organtvånget f. n. möjliggör, att tuberkulöst förändrade organ (vintertiden) och av tuberkulösa organ förorenade kött komma ut i handeln, torde faran för tuberkulös smitta genom kött, besiktigt och stämplat vid Stockholms köttbesiktningens byråer, sedan organtvånget eventuellt upphävts ej växa, utan bliva lika minimal som den är för närvarande.

Dyntbesiktningens (nötdynt) värde för närvarande minskas i rätt så hög grad genom svårigheten, dels att rätt sammanpara huvud och kött då det kanske rör sig om poster på omkring 50 kött (200 fjärdeparter), dels att upptäcka dynt i frusna organ. Vid icke organtvång gör veterinären talrika snitt i njurtapp och mellangärde (eventuellt i armbågsmuskulaturen), varjämte han noga granskar bukväggarna och rena kötttytor. Härigenom torde de fall upptäckas, då en mera riklig invasion av dynt i köttet ägt rum. För övrigt är tekniken

vid all dyntbesiktning (även på slakthus) mycket grov, varför uppsparandet av fådyntiga kött alltid blir mycket beroende av slumpen.

Största bristen hos all byråkontroll är den, att veterinären ej sett djuret i livet, ty septikämikötten och särskilt paratyfuskötten härleda sig i regel från djur, som varit mycket svårt sjuka, men efter slakten visa förvånansvärt ringgradiga sjukliga förändringar, som ej alls tyckas svara mot de höggradiga sjukdomssymtomen under livstiden. Ofta har grundlidandet sitt säte i tarmar (särskilt vid paratyfusinfektion) eller livmoder, vilka organ aldrig följa med kötten till byråerna. Ett fullt effektivt skydd mot septikämikötten kan aldrig någon byråbesiktning giva, utom möjligen i samband med anmälningsplikt vid nedslaktning av sjukt djur. Kött kan misstänkas härstamma från djur, som lidit av septikämi, när vissa s. k. septikämitecken förekomma i organ, lymfkörtlar, serösa hinnor, leder m. m. samt i köttet självt. Ett mycket gott kännetecken på ett nödslaktkött är ofta det förändrade utseende det fått på grund av att blodavtappningen varit mindre god, vilket ger sig tillkänna bland annat genom att venerna i underhudsbindväven äro mer eller mindre blodfyllda. Att en septikämi verkligen är för handen hos köttet avgöres först genom bakteriologisk undersökning med kultur. Den vid septikämi förekommande degenerationen av de parenkymatösa organen sträcker sig även till njurarna, som alltid följa med köttet, och i höggradiga fall till själva muskulaturen. Koncentrerar veterinären sin iakttagelseförmåga på hos själva köttet med tillhörande leder, njurar, lymfkörtlar och serösa hinnor förekommande septikämitecken, och underlåter han icke att göra bakteriologisk undersökning vid minsta misstanke att en septikämi föreligger, torde risken för att septikämikötten, om organen saknas, skulle förbigås, ej nämnvärt ökas. Där emot bortfölla med organtvångets upphörande faran för postmortal infektion av friskt kött genom förorening från sjuka organ under transporten. Dessa infekterade kött kunna ej upptäckas vid besiktningen. Omnämnas bör, att vi i Stockholm i motsats till övriga köttkontrollinstitutioner i landet på ett par undantag när, hava tillgång till ett utmärkt bakteriologiskt laboratorium.

Huvudmassan av det kött, som besiktigas vid byråerna i Stockholm (under 10-årsperioden 1912—21 1,322,377 kroppar) transporteras långväga ifrån per båt eller järnväg och forslas inom Stockholm upptravat i stora lass. Under de långa transportererna och allt kastande med kötten lösslitas somliga organ. en del försvinna, och själva kötten sölas av smutsiga och sjukligt förändrade organ. Mycket ofta äro djuren ej uppslaktade i överensstämmelse med Kungl. Kungörelsens den 10 oktober 1913 med föreskrifter om besiktning m. m. av kött. Så t. ex. skäras organens lymfkörtlar ofta bort vid slakten. Som vi sällan komma i kontakt med landsslaktarna, är det nog ej stora utsikter till att få dessa "slaktfel" nämnvärt avhjälpta.

Vintertiden är det ofta förenat med tidsödande arbete för trafikanter och byråpersonal att bryta eller hugga loss de vid eller i kötten fastfrusna organen, så att veterinären med en yxa kan göra några hugg i desamma. Någon mera ingående besiktning, såsom palpation av de frusna organen för konstaterandet av tuberkulos, bölder m. m. inuti desamma, kan ej företagas. Att upptäcka dynt i de författningsenliga snitten (huggen!) i nötskallar och hjärtan är oftast en omöjlighet, och de för septikämikött karakteristiska de-

generationerna i organen bliva föga framträdande. Det tunga arbetet med de frusna organen ger ett skäligen klenyt hygieniskt utbyte.

Sommartiden äro massor av organ skämda. Att även själva kötten taga skada av de vid dem fasthängande eller många gånger ej ur kropparna framdragna förskämda organen, därav hava vi en rik erfarenhet. Härtill kommer att organ, som ej direkt kunna kasseras vid besiktningen, likväl många gånger äro så dåliga, att de redan nästa dag, ja kanske efter några timmar, äro kassabla på grund av förskämning. Under 10-årsperioden 1912—21 har under sommarmånaderna (juni, juli och augusti) beslagsorsaken till 61 % varit förskämning, under enstaka månader ända uppemot 80 %. Att, även om organtvånget upphäves, organ och även kött komma att kasseras på grund av förskämning, är givet, dock ej tillnärmelsevis till den omfattning som för närvarande.

Vi hava härmed visat, att genom organtvånget stora mängder av organ och kött på grund av förskämning kasseras, att sjukligt förändrade organ (med all sannolikhet) förorenade organ och skämda organ i icke ringa mängd komma ut i handel och charkuteri, samt att själva kötten lätt infekteras och förorenas. Att avhjälpa här påvisade brister hos organtvånget går väl knappast för sig. Uppötning av de frusna varorna skulle bli förenad med så stora kostnader och besvärligheter, att det väl knappast på fullt allvar kan ifrågasättas. Stora varuhallar skulle då behövas, där varorna kunde uppötas på ett par dagar. Dylik hastig uppötning gör emellertid kötten mörka och mindre hållbara.

På de från producenthall framhållna skälen mot organtvånget anse vi oss här ej böra ingå. då vi förutsätta, att de av styrelsen äro väl kända. Där emot vilja vi framhålla vår uppfattning, att organtvånget bidragit att minska tillförseln till Stockholms köttbesiktningsbyråer, utan att densamma ökats vid slakthuset, samt att fortsatt organtvång leder till fortsatt utveckling i denna riktning.

Upphör organtvånget att gälla, kommer så småningom huvudmassan av organen att stanna kvar ute på landsbygden och konsumeras där liksom före 1912. De organ, som skickas till Stockholm, kunna förpackas i lådor och korgar, bliva ej förorenade under transporten och förorena ej kötten samt kunna lätt uppötas före besiktningen. Korvfabrikerna komma då att fylla sitt organbehov huvudsakligen från Stockholms slakthus samt övriga slakthus och statskontrollerade slakterier.

Köttbesiktningens huvuduppgift — att skydda allmänheten för de faror, som kunna medfölja förtärandet av kött från sjuka djur — fylles bäst, om först slaktdjuret och sedan köttet med samtliga organ undersökas på slaktplatsen d. v. s. i slakthus, offentliga eller enskilda. Att få en dylik kontroll mer och mer genomförd bör vara målet för besiktningsveterinärens strävan. Hårt klimat, glest bebyggda trakter, dåliga kommunikationer m. m. utgöra emellertid i stor utsträckning naturliga hinder för slakthusväsendets utveckling här i landet i samma grad som i flera andra länder, och man får ej begära, att den hygieniska fördel som slakthusen erbjuda skall köpas till varje pris. Därför torde byråbesiktning alltjämt bliva nödvändig och bör densamma göras så god som möjligt inom de gränser, som ekonomiska och praktiska

förhållanden medgiva. För Stockholms vidkommande är sålunda enligt vår erfarenhet besiktning utan organ, kompletterad med väl genomförd bakteriologisk köttkontroll, det lämpligaste och mest berättigade kontrollsystemet vid sidan av slakthusbesiktningen, som dock alltid lämnar den bästa hygieniska garantien.

Stockholm den 3 april 1923.

O. Petrelius.

Föreståndare för N. Köttbesiktningsbyrån.

Oscar Severin.

Föreståndare för S. Köttbesiktningsbyrån.

Gustav Thorsell.

Besiktningsveterinär
vid N. Köttbesiktningsbyrån.

Hj. Dallmer.

Besiktningsveterinär
vid S. Köttbesiktningsbyrån.